

Dalosszövetség – az évtizedeken át működött *Romániai Magyar Dalosszövetség* rövidített, népszerű elnevezése. Az I. világháború után, az irodalommal és színművészetrel egy időben a romániai magyar énekkarok is megtalálták szerepüket az ország művelődési életében. A számos városban és faluban sok évtizedes múltra visszatekintő régi "dalárdák" mellé újonnan alakult kórusok sorakoztak fel egyre nagyobb számban, s 1921. nov. 13-án Brassóban 30 énekkar küldöttje kimondotta a "Romániai Magyar Dalosszövetség" megalakulását. Ez a magyar dal- és zeneegyesületek országos keretbe tömörítésével a karének, dal- és zeneirodalom ápolását tűzte ki célul, s különféle versenyeket, karmesteri tanfolyamokat, ünnepeket, hangversenyeket vett tervbe. Könyvtárakat és kottagyűjteményeket teremtett, pályadíjakat tűzött ki, szaklapot, zeneműveket adott ki. A ~ első elnöke id. Szemlér Ferenc brassói tanár (1922-23), utóda Inczedy-Joksmán Ödön (1923-44).

A ~ magába tömörítette az énekkarok jelentős részét, s már a megalakulását követő esztendőben kerületi versenyt rendezett Nagykárolyban. A kórusok szereplése a segesvári Petőfi-ünnepélyen az országos megemlékezés színvonalát is emelte. A soron következő, 1922. szeptemberi tordai verseny szülte az első országos dalosszövetségi vetélkedő gondolatát, s erre sor is került még ugyanazon hónapban. Közben a szövetség székhelyét áttették Kolozsvárra. Élére titkári, majd főtitkári minőségben Tárca Bertalan ref. kollégiumi zenetanár került, aki rendszeresítette a kerületi és az országos versenyeket. *(ITT TÖRÖLVE A KÖVETKEZŐ SZÖVEGRÉSZ:)* 1938-IG HAT ORSZÁGOS ÉS SZÁMOS KERÜLETI VERSENYT BONYOLÍTOTT LE A SZÖVETSÉG VEZETŐSÉGE (ORSZÁGOS VERSENY VOLT KOLOZSVÁRT, MAROSVÁSÁRHELYEN, SEGESVÁRT, KOLOZSVÁRT, MAROSVÁSÁRHELYEN S ISMÉT KOLOZSVÁRT; A KERÜLETI VERSENYEK ALKALMÁVAL KISEBB VÁROSOK LÁTTÁK VENDÉGÜL AZ ÉNEKKAROKAT, ÍGY BÁNFFYHUNYAD, SEPSISZENTGYÖRGY, DÉS, NAGYENYED, SZATMÁR, DICSŐSZENTMÁRTON). EGY-EGY ORSZÁGOS VERSENYEN 22–68 KÓRUS LÉPETT FEL.

Tárca Bertalan gondolt az ifjúsági kórusokra is, a két országos ifjúsági versenyen (Kolozsvár, Marosvásárhely) számos közép- és két főiskolai kórust vonultatott fel. Három éven át szerkesztésében jelent meg a *Dalosnaptár* (1929-31), ezekben a szokásos naptári anyag mellett a kórusok életével kapcsolatos mozzanatokot örökített meg, közölt évfordulós megemlékezéseket s a zenei fejlődést előmozdító cikkeket, számos kottamelléklettel. Több mint egy évtizeden át (1922-36) szerkesztette a Dalosszövetség **Magyar Dal* c. hivatalos lapját; ezzel párhuzamosan jelent meg az egyetlen évfolyamot megért Magyar Dalárdák Lapja Fövenyessy Bertalan szerkesztésében Nagyenyeden (1923).

Az énekkari munka fellendítésére, a karvezetők szakismereteinek kiegészítésére 1927-től kezdve a szövetség rendszeresítette a karnagyképző tanfolyamokat,

amelyeken az akkori zenei élet legjobb szakembereinek egy csoportja adott elő zeneelméletet, karvezetést, esztétikát s más szaktárgyat (Domokos Pál Péter, Gokler Antal, Nemes Elemér, Rezik Károly, Szeghő Ferenc, Tárca Bertalan, Veress Gábor, Zsizsmann Rezső). A ~ kapcsolatot tartott fenn román és német kórusokkal; népszerűsítette lapjában eredményeiket, s közös szereplésekkel mélyítette a barátságot a különböző nyelvű daltársak között. *(ITT TÖRÖLVE A KÖVETKEZŐ SZÖVEGRÉSZ:)* A LEGNAGYOBB GONDOT AZ ÉNEKKAROK KOTTÁVAL VALÓ ELLÁTÁSA JELENTETTE; 1928-BAN 106, 1930-BAN 128, 1934-BEN 190, KÉSŐBB PEDIG MÉG TÖBB EGYÜTTES IGÉNYEINEK KELLETT ELEGET TENNI. TÁRCZA BERTALAN E FELADAT SZERVEZÉSI OLDALÁT IS RÁTERMETTSÉGGEL OLDOTTA MEG, A SOKSZOROSÍTOTT ZENEI ANYAG MŰVÉSZI SZÍNVONALÁT ÉS ÉRTÉKÉT ILLETŐEN VISZONT MÁR KEVÉSBÉ BIZONYULT IGÉNYESNEK, ÉS SOK SELEJTES ANYAGOT IS KÖZREADOTT, MELLŐZVE AZ IGAZI NÉPI ZENE FELKAROLÁSÁNAK IDŐSZERŰ FELADATÁT. AZ ÉVENKÉNT LEBONYOLÍTOTT PÁLYÁZATOKON NÉPDALOK FELDOLGOZÁSÁVAL IS TALÁLKOZTUNK, AZ ÉRTÉKELÉSNÉL AZONBAN A VEZETŐSÉG MARADI ÉS SEKÉLYES MŰVÉSZETSZEMLELETE ÉRVÉNYESÜLT. EZ A KONZERVATIVIZMUS A ~ KITŰNŐ SZERVEZETI FORMÁIT EGY NÉMET KISPOLGÁRI STÍLUS ANAKRONISZTIKUS TARTALMÁVAL TÖLTÖTTE MEG, S EGYRE ÉLESEBB ELLENTÉTBE KERÜLT AZ ÚJABB NEMZEDÉK BARTÓK ÉS KODÁLY MŰVÉSZETÉT VALLÓ ÉS VÁLLALÓ ESZMEI ÚTTÖRŐIVEL.

A II. világháború után döntő fordulat állott be a ~ életében. 1946 decemberében újjáalakult, s a következő esztendőben élére a népzene, az európai klasszikus és modern muzsika lelkes híve, Nagy István, a kolozsvári Zeneművészeti Főiskola akkori igazgató-professzora került. Ettől kezdve új, korszerű alapokon bontakozott ki a szövetség tevékenysége. A karnagyképzés, **kottakiadás*, dalosversenyek szervezése a Zeneművészeti Főiskola körébe ment át. A ~ megrendezte néhány énekkar együttes szereplését (így a kolozsvári kórusok ünnepségét), s bekapcsolódott a **Petőfi-alap* javára rendezett népi dalosversenyekbe. 1948 február havában a közgyűlés magáévá tette az új vezetőség új idők szellemét tükröző célkitűzéseit, s a szövetség elnevezésében is kifejezésre juttatta a végbement változást: felvette a "Bartók Béla Dalosszövetség" elnevezést. Megkezdte az igazi népi zene forrásait felhasználó kórusművek kiadását s rendszeres műsorra tűzését. *(ITT TÖRÖLVE A KÖVETKEZŐ SZÖVEGRÉSZ:)* 22 ÚJ NÉPI ÉNEKKART ÁLLÍTOTT FEL RÖVID HÁROM HÓNAP ALATT, S TOVÁBBI 21 KÓRUS RÉSZVÉTELÉVEL ÚJJÁSZERVEZTE A TORDAI KERÜLETET. 1948 NYARÁN A ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA TANÁRAINAK KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL CSAKNEM SZÁZ HALLGATÓT KÉSZÍTETT ELŐ AZ ÉNEKKAROK ÚJ SZELLEMŰ VEZETÉSÉRE, A NÉPI ALAPOKON NYUGVÓ DALKULTÚRA FELLENDÍTÉSÉRE.

1949-ben a ~ megszűnt. A művelődés országos újjászervezésével és a Művelődési Otthonok rendszerének kiépítésével az énekkarok mint népi, szakszervezeti, üzemi, iskolai kórusok folytatták tevékenységüket művelődési házak, klubok, üzemek, gyárak, iskolák keretében. A szükséges magyar nyelvű irányítást ma a Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács folyóirata, a Művelődés látja el.

(B. A.)

Tárcza Bertalan: *A Romániai Magyar Dalosszövetség*. Erdélyi Magyar Évkönyv, Brassó 1937. 86-88. – Benkő András: *A Romániai Magyar Dalosszövetségről*. Művelődés 1970/9.